

Zewnętrzny egzamin maturalny z geografii w 2023 i 2024 roku

W lutym 2022 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki przedstawiło wymagania egzaminacyjne obowiązujące na egzaminie maturalnym z geografii przeprowadzanym w roku 2023 i 2024 dla absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego oraz 5-letniego technikum¹. Wymagania te zostały opracowane przez zespoły ekspertów, którzy w ostatecznej wersji dokumentu uwzględnili również znaczną część uwag przekazanych do CKE i MEiN podczas prekonsultacji propozycji wymagań, przeprowadzonych na przełomie grudnia 2021 r. i stycznia 2022 r. W 2023 r. oraz 2024 r. egzamin maturalny będzie przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych, a nie jak miało to miejsce do roku 2020 wyłącznie na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Do obecnie obowiązujących przepisów prawa została wprowadzona znacząca zmiana. W przypadku egzaminu maturalnego w 2023 r. i 2024 r. zrezygnowano z obowiązku zdania (tj. zdobycia co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania) egzaminu z jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym (obowiązek ten zostanie wprowadzony od 2025 r.).

Poniżej w tabeli przedstawiono, w podziale na zakres podstawowy i rozszerzony, wymagania egzaminacyjne obowiązujące od roku szkolnego 2022/2023 (*prawa kolumna tabeli*) oraz zmiany w zapisach wymagań, które zostały uproszczone i zmienione (*kolumna środkowa*). **Niebieskim kolorem wyróżniono zapisy, w których wprowadzono zmiany.**

W tabeli wymieniono także wymagania podstawy programowej, które nie będą obowiązywać na egzaminie maturalnym z geografii od roku 2023 (*lewa kolumna tabeli*).

¹ Dokument jest dostępny pod adresem:

http://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_geografia.pdf

ZAKRES PODSTAWOWY		
Wymagania podstawy programowej, które nie będą obowiązywały na egzaminie maturalnym od 2023 r.	Wymagania podstawy programowej, które zostały zmienione i będą obowiązywały na egzaminie maturalnym od 2023 r.	Wymagania egzaminacyjne obowiązujące od 2023 r. (wymagania zmienione zaznaczono niebieskim kolorem)
Zdający:	Zdający:	
4) podaje przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie;	Przed zmianą: I.3) czyta i interpretuje treści różnych map; Po zmianie: I.3) – patrz prawa kolumna tabeli	I. Źródła informacji geograficznej, technologie geoinformacyjne oraz metody prezentacji danych przestrzennych: obserwacje, pomiary, mapy, fotografie, zdjęcia satelitarne, dane liczbowe oraz graficzna i kartograficzna ich prezentacja. Zdający: 1) przedstawia możliwości wykorzystywania różnych źródeł informacji geograficznej i ocenia ich przydatność; 2) wyróżnia graficzne i kartograficzne metody przedstawiania informacji geograficznej i podaje przykłady zastosowania różnych rodzajów map; 3) czyta i interpretuje treści różnych map, w tym topograficznych; 4) interpretuje dane liczbowe przedstawione w postaci tabel i wykresów; 5) wykazuje przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym oraz interpretuje ich treść; 6) podaje przykłady wykorzystania narzędzi GIS do analiz zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego.
4) charakteryzuje budowę Wszechświata oraz stan jego poznania; 5) kształtuje wyobrażenie o ogromie i złożoności Wszechświata, obserwując ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu, prowadzi obserwacje gwiazdozbiorów nieba północnego, dostrzega piękno i harmonię	Przed zmianą: II. Ziemia we Wszechświecie: Ziemia jako planeta, następstwa ruchów Ziemi, ciała niebieskie, Układ Słoneczny, budowa Wszechświata. Po zmianie: II.	II. Ziemia we Wszechświecie: Ziemia jako planeta, następstwa ruchów Ziemi, ciała niebieskie, Układ Słoneczny. Zdający: 1) charakteryzuje Ziemię jako planetę Układu Słonecznego; 2) podaje cechy ruchów Ziemi i charakteryzuje ich następstwa;

Wszechświata oraz Ziemi widzianej z kosmosu.	Przed zmianą: II.2) podaje cechy ruchów Ziemi i charakteryzuje ich następstwa, z uwzględnieniem siły Coriolisa; Po zmianie: II.2) Przed zmianą: II.3) przedstawia i porównuje ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny; Po zmianie: II.3)	3) na podstawie zdjęć i innych materiałów źródłowych przedstawia i porównuje ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny.
5) opisuje przebieg roczny temperatur powietrza i opadów atmosferycznych we własnym regionie oraz podaje cechy klimatu lokalnego miejsca zamieszkania; 7) przedstawia piękno, potęgę oraz dynamikę zmian zachodzących w atmosferze, wyjaśnia przyczyny tych zmian, ukazuje ich zagrożenia i skutki w formie prezentacji fotograficzno-opisowej.		III. Atmosfera: czynniki klimatotwórcze, rozkład temperatury powietrza, ciśnienia atmosferycznego i opadów, ogólna cyrkulacja atmosferyczna, mapa synoptyczna, strefy klimatyczne i typy klimatów. Zdający: 1) przedstawia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatu na Ziemi; 2) wyjaśnia rozkład temperatury powietrza i ciśnienia atmosferycznego na Ziemi; 3) wyjaśnia mechanizm cyrkulacji atmosferycznej i rozkład opadów atmosferycznych na Ziemi; 4) analizuje mapę synoptyczną i zdjęcia satelitarne w celu przedstawienia aktualnego stanu i prognozy pogody; 5) porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi
5) wyjaśnia proces powstawania lodowców i przedstawia ich występowanie na Ziemi;		IV. Hydrosfera: zasoby wód na Ziemi, morza, prądy morskie, sieć rzeczna, lodowce. Zdający: 1) wyjaśnia zróżnicowanie rodzajów i wielkości zasobów wód na Ziemi; 2) przedstawia cechy fizykochemiczne wód morskich oraz dostrzega problem ich zanieczyszczenia;

		3) objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich oraz ocenia ich wpływ na życie i gospodarkę człowieka; 4) wyjaśnia zróżnicowanie sieci rzecznej na Ziemi; 5) przedstawia wpływ zanikania pokrywy lodowej w obszarach okołobiegunowych na gospodarkę, życie mieszkańców i ich tożsamość kulturową.
		V. Litosfera: związek budowy wnętrza Ziemi z tektoniką płyt litosfery, procesy wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi i ich skutki, skały. Zdający: 1) wyjaśnia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery i jego wpływ na genezę procesów endogenicznych; 2) wyjaśnia przebieg głównych procesów wewnętrznych prowadzących do urozmaicenia powierzchni Ziemi (ruchy epejrogeniczne, ruchy górotwórcze, wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi); 3) charakteryzuje główne procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja) oraz skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców, lądolodu i mórz oraz wietrzenia; 4) rozpoznaje wybrane rodzaje skał oraz przedstawia ich gospodarcze zastosowanie.
1) przedstawia czynniki i przebieg głównych procesów glebotwórczych, w tym zachodzących na obszarze, na którym zlokalizowana jest szkoła;	Przed zmianą: VI. Pedosfera i biosfera: procesy glebotwórcze, typy gleb, strefowość i piętrowość gleb oraz roślinności; Po zmianie: VI. Przed zmianą: 1) przedstawia czynniki i przebieg głównych procesów glebotwórczych, w tym zachodzących na obszarze, na którym zlokalizowana jest szkoła;	VI. Pedosfera i biosfera: typy gleb, strefowość i piętrowość gleb oraz roślinności. Zdający: 1) wyróżnia cechy głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, wyjaśnia ich rozmieszczenie na Ziemi; 2) identyfikuje czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi; 3) wyjaśnia zależności między klimatem, występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym.

	Po zmianie: VI.1	
2) wskazuje na mapie obszary kolonialne krajów europejskich w połowie XX w. i podaje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego; 3) dyskutuje na temat wpływu kolonializmu i jego rozpadu na współczesny podział polityczny świata, zróżnicowanie struktur ludnościowych, migracje ludności, występowanie konfliktów zbrojnych i dysproporcje w rozwoju państw; 6) dyskutuje na temat wpływu mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie na wybranych przykładach;	Przed zmianą: VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad , procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm , podstawowe wskaźniki rozwoju. Po zmianie: VII. Przed zmianą: VII.5) wskazuje na mapie miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i podaje przykłady aktów terrorystycznych w wybranych regionach świata w XXI w. ; Po zmianie: VII.3)	VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne, podstawowe wskaźniki rozwoju. Zdający: 1) posługuje się mapą podziału politycznego świata do analizy procesów społeczno-ekonomicznych; 2) przedstawia przyczyny oraz pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Unii Europejskiej oraz procesów dezintegracyjnych na wybranych przykładach; 3) wskazuje na mapie miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych w Europie, Zakaukaziu i na Bliskim Wschodzie w XXI w.; 4) analizuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników rozwoju – PKB na jednego mieszkańca, Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI), Wskaźnika Ubóstwa Społecznego (HPI); 5) porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnym poziomie rozwoju gospodarczego oraz ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów.
12) charakteryzuje zróżnicowanie poziomu rozwoju sieci osadniczej na świecie, wiążąc go ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym oraz etapem rozwoju gospodarczego; 15) korzysta z map cyfrowych dostępnych w internecie w analizie sieci osadniczej wybranych regionów świata.	Przed zmianą: VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.	VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, przemiany obszarów wiejskich. Zdający: 1) wskazuje obszary koncentracji ludności i małej gęstości zaludnienia oraz określa czynniki i prawidłowości w zakresie rozmieszczenia ludności świata;

	Po zmianie: VIII. Przed zmianą VIII.7) dyskutuje na temat skutków wielkich ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata, ze szczególnym uwzględnieniem krajów Europy, w tym Polski; Po zmianie: VIII.7) Przed zmianą: VIII.8) odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej oraz opisuje problemy uchodźców, w tym dzieci, na wybranych przykładach z Europy i innych regionów świata; Po zmianie: VIII.8) Przed zmianą: VIII.9) charakteryzuje strukturę narodowościową ludności świata i Polski oraz zróżnicowanie etniczne w wybranych regionach świata; Po zmianie: VIII.9) Przed zmianą: VIII.11) wyróżnia główne kręgi kulturowe, przedstawia wartości wyznawane przez ich społeczności	2) analizuje i wyjaśnia zmiany liczby ludności świata oraz przestrzenne zróżnicowanie wielkości wskaźników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego; 3) opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach wybranych krajów świata oraz ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej lub regresu demograficznego w wybranych państwach; 4) rozumie społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny i poziomu dzietności w różnych regionach świata; 5) omawia przyczyny i konsekwencje procesu starzenia się ludności oraz jego zróżnicowania na świecie; 6) charakteryzuje główne kierunki i przyczyny migracji ludności na świecie; 7) dyskutuje na temat skutków wielkich ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych krajów Europy, w tym Polski; 8) odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej; 9) charakteryzuje strukturę narodowościową ludności Europy i Polski oraz zróżnicowanie etniczne w wybranych regionach Europy; 10) charakteryzuje zróżnicowanie religijne ludności świata i Polski oraz wpływ religii na życie społeczne i gospodarkę; 11) wyróżnia główne kręgi kulturowe; 12) określa główne przyczyny i skutki urbanizacji oraz analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji na świecie i w Polsce; 13) identyfikuje główne czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie i wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce.
--	---	---

	oraz wkład w dziedzictwo kulturowe ludzkości; Po zmianie: VIII.11)	
5) wykazuje znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju gospodarczym;	Przed zmianą: IX.3) analizuje strukturę i kierunki międzynarodowej wymiany towarowej, ocenia miejsce i strukturę handlu zagranicznego Polski oraz uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad sprawiedliwego handlu; Po zmianie: IX.3)	IX. Uwarunkowania rozwoju gospodarki światowej: rola poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym, procesy globalizacji, współpraca międzynarodowa, gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo informacyjne. Zdający: 1) wyjaśnia przyczyny i formułuje twierdzenia o prawidłowościach w zakresie zmiany roli sektorów gospodarki (rolnictwa, przemysłu i usług) w rozwoju cywilizacyjnym dla wybranych krajów świata, w tym Polski; 2) charakteryzuje przejawy procesów globalizacji w aspekcie gospodarczym, społecznym i politycznym, dyskutuje na temat skutków tego procesu dla Polski i podaje ich przykłady na podstawie własnych obserwacji; 3) analizuje strukturę i kierunki międzynarodowej wymiany towarowej, ocenia strukturę handlu zagranicznego Polski oraz uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad sprawiedliwego handlu; 4) charakteryzuje główne cechy gospodarki opartej na wiedzy i czynniki wpływające na jej innowacyjność i rozwój w Polsce oraz innych krajach świata; 5) dyskutuje na temat przejawów i skutków kształtowania się społeczeństwa informacyjnego.
5) wykazuje znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze lasów;	Przed zmianą: X.4) wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce, przedstawia wielorakie wartości lasu oraz uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi	X. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo: czynniki rozwoju rolnictwa, struktura użytków rolnych, obszary upraw i chów zwierząt, zrównoważona gospodarka leśna, rybactwo (morskie i śródlądowe, akwakultura). Zdający: 1) wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie;

	zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody; Po zmianie: X.4) Przed zmianą: X.6) wyjaśnia rozmieszczenie głównych łowisk oraz dyskutuje na temat możliwości wykorzystania zasobów biologicznych morza i wód śródlądowych, rozwoju akwakultury w kontekście zachowania równowagi ekosystemów wodnych. Po zmianie: X.5)	2) porównuje strukturę użytków rolnych w Polsce z wybranymi krajami świata; 3) wyjaśnia zasięg geograficzny głównych upraw i chowu zwierząt na świecie; 4) wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce oraz uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody; 5) wyjaśnia rozmieszczenie głównych łowisk oraz dyskutuje na temat możliwości rozwoju akwakultury w kontekście zachowania równowagi ekosystemów wodnych.
	Przed zmianą: XI.3) analizuje przebieg i konsekwencje procesów deindustrializacji w wybranych państwach świata oraz uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Europy i Polski; Po zmianie: XI.3) Przed zmianą: XI.7) analizuje wykorzystanie energetyki jądrowej na świecie, dyskutuje na temat problemów związanych z jej rozwojem oraz rozumie potrzebę społecznej debaty nad decyzją o jej wykorzystaniu w Polsce. Po zmianie: XI.7)	XI. Przemysł: czynniki lokalizacji, przemysł tradycyjny i zaawansowanych technologii, deindustrializacja i reindustrializacja, struktura produkcji energii i bilans energetyczny, zmiany wykorzystania poszczególnych źródeł energii, dylematy rozwoju energetyki jądrowej. Zdający: 1) wyjaśnia zmieniającą się rolę czynników lokalizacji przemysłu oraz ich wpływ na rozmieszczenie i rozwój wybranych jego działów; 2) porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii oraz analizuje gospodarcze i społeczne skutki rozwoju nowoczesnego przemysłu; 3) analizuje przebieg i konsekwencje procesów deindustrializacji w wybranych państwach Europy oraz uzasadnia rolę procesów reindustrializacji w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem Polski; 4) charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii, z uwzględnieniem podziału na źródła odnawialne i nieodnawialne oraz porównuje strukturę produkcji

		energii w Polsce ze strukturą w innych krajach w kontekście bezpieczeństwa energetycznego; 5) ocenia stan i zmiany bilansu energetycznego świata i Polski, przedstawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię, jego wpływ na środowisko geograficzne oraz uzasadnia konieczność podejmowania działań na rzecz ograniczania tempa wzrostu zużycia energii; 6) dyskutuje na temat pozytywnych i negatywnych skutków stosowania odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii; 7) analizuje wykorzystanie energetyki jądrowej na świecie, dyskutuje na temat problemów związanych z jej rozwojem.
2) przedstawia stopień zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego;	Przed zmianą: XII.1) charakteryzuje zróżnicowanie sektora usługowego, analizuje jego strukturę w Polsce i innych wybranych państwach świata; Po zmianie: XII.1)	XII. Usługi: zróżnicowanie sektora usług, rola usług komunikacyjnych, edukacyjnych, finansowych i turystycznych oraz wymiany towarowej w rozwoju społeczno-gospodarczym, rodzaje transportu, atrakcyjność regionów turystycznych świata. Zdający: 1) charakteryzuje zróżnicowanie sektora usługowego; 2) wyjaśnia znaczenie usług komunikacyjnych (transportu i łączności), edukacyjnych, finansowych i turystycznych oraz handlowej wymiany towarowej w rozwoju społeczno-gospodarczym świata; 3) przedstawia zalety i wady różnych rodzajów transportu oraz charakteryzuje uwarunkowania ich rozwoju w wybranych państwach świata, w tym w Polsce; 4) na podstawie zebranych informacji, danych statystycznych i map formułuje wnioski dotyczące atrakcyjności wybranych regionów turystycznych świata.
10) przyjmuje postawę współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego Ziemi.		XIII. Człowiek a środowisko geograficzne – konflikty interesów: wpływ działalności człowieka na atmosferę na przykładzie smogu, inwestycji

		hydrologicznych na środowisko geograficzne, rolnictwa, górnictwa i turystyki na środowisko geograficzne, transportu na warunki życia i degradację środowiska przyrodniczego, zagospodarowania miast i wsi na krajobraz kulturowy, konflikt interesów człowiek – środowisko, procesy rewitalizacji i działania proekologiczne. Zdający: 1) wykazuje na przykładzie wybranych miejscowości wpływ działalności człowieka na powstawanie smogu typu londyńskiego i fotochemicznego oraz na podstawie dostępnych źródeł podaje przyczyny i proponuje sposoby zapobiegania powstawaniu tego zjawiska; 2) ocenia wpływ wielkich inwestycji hydrologicznych (np. Zapory Trzech Przełomów na Jangcy, Wysokiej Tamy na Nilu, zapory na rzece Omo zasilającej Jezioro Turkana) na środowisko geograficzne; 3) analizuje na przykładach ze świata i Polski wpływ działalności rolniczej, w tym monokultury rolnej, chemizacji i mechanizacji rolnictwa, melioracji i nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko przyrodnicze; 4) wyjaśnia wpływ górnictwa na środowisko przyrodnicze na przykładzie odkrywkowych i głębinowych kopalni w Polsce i na świecie oraz dostrzega konieczność rekultywacji terenów pogórnich; 5) analizuje wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne oraz podaje możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju; 6) ocenia wpływ transportu na warunki życia ludności i środowisko przyrodnicze; 7) analizuje przykłady degradacji krajobrazu kulturowego miast i terenów wiejskich, wyjaśnia rolę
--	--	--

		planowania przestrzennego w jego kształtowaniu i ochronie oraz wskazuje możliwości działań własnych służących ochronie krajobrazów kulturowych Polski; 8) identyfikuje konflikty interesów w relacjach człowiek – środowisko i rozumie potrzebę ich rozwiązywania zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz podaje własne propozycje sposobów rozwiązania takich konfliktów; 9) podaje przykłady procesów rewitalizacji obszarów zdegradowanych i proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej i usługowej, podejmowanych na wybranych obszarach, w tym cennych przyrodniczo.
	Przed zmianą: XIV.2) wyróżnia na podstawie mapy główne jednostki geologiczne występujące na obszarze Polski i własnego regionu; Po zmianie: XIV.2) Przed zmianą: XIV.4) identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski i własnego regionu a głównymi cechami ukształtowania powierzchni; Po zmianie: XIV.4) Przed zmianą: XIV.5) charakteryzuje klimat Polski oraz wybranego regionu kraju, posługując się mapami elementów klimatu i danymi klimatycznymi; Po zmianie: XIV.5)	XIV. Regionalne różnicowanie środowiska przyrodniczego Polski: podział na regiony fizycznogeograficzne, budowa geologiczna i zasoby surowcowe, ukształtowanie powierzchni, sieć wodna, warunki klimatyczne, formy ochrony przyrody, stan środowiska przyrodniczego. Zdający: 1) wskazuje na mapie główne regiony fizycznogeograficzne Polski; 2) wyróżnia na podstawie mapy główne jednostki geologiczne występujące na obszarze Polski; 3) charakteryzuje na podstawie map rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych Polski oraz określa ich znaczenie gospodarcze; 4) identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski a głównymi cechami ukształtowania powierzchni; 5) charakteryzuje klimat Polski, posługując się mapami elementów klimatu i danymi klimatycznymi; 6) wyjaśnia różnicowanie klimatu oraz ocenia gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski; 7) identyfikuje cechy sieci rzecznej Polski;

	Przed zmianą: XIV.7) identyfikuje cechy sieci rzecznej Polski oraz na podstawie źródeł informacji weryfikuje hipotezy dotyczące perspektyw rozwoju żeglugi rzecznej w Polsce; Po zmianie: XIV.7) Przed zmianą: XIV.10) dokonuje analizy stanu środowiska w Polsce i własnym regionie oraz przedstawia wnioski z niej wynikające, korzystając z danych statystycznych i aplikacji GIS; Po zmianie: XIV.10) Przed zmianą: XIV.11) uzasadnia konieczność działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce, określa możliwości własnego zaangażowania w tym zakresie oraz przedstawia różne formy ochrony przyrody w Polsce i własnym regionie. Po zmianie: XIV.11)	8) wykazuje znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze, w tym turystyczne jezior oraz sztucznych zbiorników na obszarze Polski; 9) wyjaśnia przyczyny i skutki niedoboru wody w wybranych regionach Polski; 10) dokonuje analizy stanu środowiska w Polsce oraz przedstawia wnioski z niej wynikające, korzystając z map i danych statystycznych; 11) uzasadnia konieczność działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce oraz przedstawia różne formy ochrony przyrody w Polsce.
11) na podstawie źródeł weryfikuje hipotezy dotyczące perspektyw rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce; 14) projektuje wraz z innymi uczniami trasę wycieczki uwzględniającą wybrane grupy atrakcji turystycznych	Przed zmianą: XV.4) analizuje przestrzenne zróżnicowanie salda migracji w Polsce, podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zewnętrznych, główne kierunki emigracji Polaków oraz	XV. Społeczeństwo i gospodarka Polski: rozmieszczenie ludności i struktura demograficzna, saldo migracji, struktura zatrudnienia i bezrobocie, urbanizacja i sieć osadnicza, warunki rozwoju rolnictwa, restrukturyzacja przemysłu, sieć transportowa, atrakcyjność turystyczna. Zdający:

w miejscowości lub regionie oraz realizuje ją w terenie, wykorzystując mapę i odbiornik GPS.	przedstawia sytuację migracyjną w swoim regionie; Po zmianie: XV.4) Przed zmianą: XV.13) prezentuje wartości obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe Polski na przykładzie wybranego regionu lub szlaku turystycznego Po zmianie: XV.12)	1) formułuje twierdzenia o prawidłowościach w zakresie rozmieszczenia ludności i wyjaśnia przyczyny jego zróżnicowania; 2) analizuje strukturę demograficzną ludności Polski na podstawie danych liczbowych oraz piramidy wieku i płci; 3) analizuje, na podstawie źródeł informacji geograficznej, zmiany liczby ludności, przyrostu naturalnego i rzeczywistego ludności Polski oraz prognozuje skutki współczesnych przemian demograficznych w Polsce dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju; 4) analizuje przestrzenne zróżnicowanie salda migracji w Polsce, podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zewnętrznych oraz główne kierunki emigracji Polaków; 5) wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia, podaje przyczyny bezrobocia i analizuje przestrzenne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce; 6) wyjaśnia zmiany procesów urbanizacyjnych i osadnictwa wiejskiego w Polsce, wiążąc je z przemianami społecznymi i gospodarczymi; 7) wskazuje obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa oraz analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian strukturalnych w rolnictwie Polski; 8) przedstawia cechy systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce oraz wyjaśnia cele certyfikacji i nadzoru żywności produkowanej w ramach tego systemu; 9) rozpoznaje oznakowanie żywności ekologicznej oraz rozumie potrzebę zapoznania się z opisem pochodzenia i składem nabywanych produktów spożywczych; 10) podaje przyczyny przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. i ocenia ich skutki; 11) analizuje przyczyny zmian i zróżnicowanie sieci transportu w Polsce, wskazuje główne węzły oraz
---	--	--

		terminale transportowe i przedstawia ich znaczenie dla gospodarki kraju; 12) prezentuje wartości obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości stanowiących dziedzictwo kulturowe Polski.
	Przed zmianą: XVI.2) charakteryzuje gospodarkę morską Polski oraz dyskutuje na temat możliwości jej rozwoju na podstawie zebranych materiałów źródłowych. Po zmianie: XVI.2)	XVI. Morze Bałtyckie i gospodarka morską Polski: środowisko przyrodnicze, wykorzystanie gospodarcze. Zdający: 1) przedstawia główne cechy i stan środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego oraz dostrzega potrzebę jego ochrony; 2) charakteryzuje gospodarkę morską Polski oraz dyskutuje na temat możliwości jej rozwoju na podstawie materiałów źródłowych.
ZAKRES ROZSZERZONY		
Wymagania podstawy programowej, które nie będą obowiązywały na egzaminie maturalnym od 2023 r.	Wymagania podstawy programowej, które zostały zmienione i będą obowiązywały na egzaminie maturalnym od 2023 r.	Wymagania egzaminacyjne obowiązujące od 2023 r.
Zdający:	Zdający:	
6) posługuje się mapą topograficzną w terenie; 7) rozumie istotę identyfikowania zależności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych i czasowych między elementami przestrzeni geograficznej, argumentowania, wnioskowania i formułowania twierdzeń o prawidłowościach.	Przed zmianą I. Metody badań geograficznych i technologie geoinformacyjne: wywiady, badania ankietowe , analiza źródeł kartograficznych, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych i geoinformacyjnych do pozyskania, tworzenia zbiorów, analizy i prezentacji danych przestrzennych. Po zmianie I. I.1) – I.3)	I. Metody badań geograficznych i technologie geoinformacyjne: analiza źródeł kartograficznych, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych i geoinformacyjnych do pozyskania, tworzenia zbiorów, analizy i prezentacji danych przestrzennych. Zdający: 1) analizuje, interpretuje i przetwarza informacje przedstawione za pomocą kartograficznych metod prezentacji cech ilościowych i jakościowych, w tym informacje zawarte w źródłach kartograficznych wykonanych z użyciem narzędzi GIS; 2) wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne i geoinformacyjne do pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i prezentacji informacji geograficznych;

		3) identyfikuje zależności przyczynowo-skutkowe, funkcjonalne i czasowe między elementami przestrzeni geograficznej, argumentuje, wnioskuje i formułuje twierdzenia o prawidłowościach.
5) przyjmuje postawę współodpowiedzialności za przyszłość planety Ziemi	Przed zmianą: II.3) wyjaśnia występowanie faz Księżyca, zaćmień Słońca i Księżyca oraz oddziaływanie Księżyca i Słońca na powstawanie pływów; Po zmianie: II.3	II. Obserwacje astronomiczne i współczesne badania Wszechświata: wysokość górowania Słońca, wyznaczanie współrzędnych geograficznych, fazy Księżyca, zaćmienia Słońca i Księżyca, osiągnięcia badawcze w eksploracji Wszechświata. Zdający: 1) oblicza wysokość górowania Słońca na dowolnej szerokości geograficznej w dniach równonocy i przesileń w celu wykazania zależności między nachyleniem osi Ziemi w ruchu obiegowym a dopływem energii słonecznej do jej powierzchni; 2) wyznacza współrzędne geograficzne dowolnego punktu na powierzchni Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesileń oraz obliczeń różnicy czasu słonecznego; 3) wyjaśnia występowanie faz Księżyca oraz zaćmień Słońca i Księżyca; 4) prezentuje teorię heliocentryczną Mikołaja Kopernika, znaczenie współczesnych metod badań kosmicznych oraz osiągnięcia naukowców, w tym Polaków, w poznawaniu Wszechświata.
3) wyjaśnia na przykładach genezę wiatrów stałych, okresowych oraz lokalnych; 5) na podstawie własnych obserwacji i innych źródeł informacji identyfikuje czynniki warunkujące mikroklimat miejsca, w którym zlokalizowana jest jego szkoła;		III. Dynamika procesów atmosferycznych: pionowa budowa atmosfery, zjawiska i procesy w atmosferze, przestrzenne zróżnicowanie elementów klimatu, strefy klimatyczne i typy klimatów. Zdający: 1) wykazuje związek między budową atmosfery a zjawiskami i procesami meteorologicznymi; 2) przedstawia charakterystyczne zmiany pogody w czasie przemieszczania się frontów atmosferycznych,

		potrafi je interpretować oraz identyfikować zjawiska z nimi związane; 3) wyjaśnia genezę pasatów, bryzy, monsunów i wiatrów fenowych oraz określa ich znaczenie dla przebiegu pogody; 4) przedstawia uwarunkowania cech klimatów strefowych i astrefowych; 5) rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów atmosferycznych; 6) dostrzega prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk i procesów atmosferycznych.
1) wyjaśnia mechanizm falowania wód morskich i upwellingu oraz wpływ mechanizmu ENSO na środowisko geograficzne; 2) wyróżnia rodzaje wód podziemnych, w tym występujących w okolicy szkoły oraz wyjaśnia powstawanie źródeł;	Przed zmianą: IV. Dynamika procesów hydrologicznych: ruchy wody morskiej, wody podziemne i źródła, ustroje rzeczne, typy jezior. Po zmianie: IV. Przed zmianą: 4) rozpoznaje i opisuje cechy ustrojów rzecznych na świecie, w tym ustroju rzeki płynącej najbliżej jego szkoły; Po zmianie: IV.2)	IV. Dynamika procesów hydrologicznych: wody podziemne, ustroje rzeczne, typy jezior. Zdający: 1) przedstawia uwarunkowania występowania wód podziemnych oraz ich znaczenie gospodarcze; 2) rozpoznaje i opisuje cechy ustrojów rzecznych na świecie; 3) wyjaśnia powstawanie różnych typów jezior na Ziemi.
4) podczas lekcji w terenie rozpoznaje rodzaje skał występujących na powierzchni oraz wykorzystywanych w budownictwie w najbliższej okolicy; 11) dokonuje obserwacji i sporządza dokumentację procesów geologicznych i geomorfologicznych zachodzących w okolicy miejsca zamieszkania oraz	Przed zmianą: V.2) charakteryzuje najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi (fałdowania, transgresje i regresje morskie, zlodowacenia, rozwój świata organicznego i jego wymieranie) oraz odtwarza je na podstawie analizy profilu geologicznego;	V. Dynamika procesów geologicznych i geomorfologicznych: najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi, geneza i wykorzystanie skał, procesy rzeźbotwórcze i ich efekty (wietrzenie, erozja, transport, akumulacja, ruchy masowe), odkrywka geologiczna. Zdający: 1) rozumie zasady ustalania wieku względnego i bezwzględnego skał oraz wydarzeń geologicznych;

przedstawia ich wyniki w wybranej formie.	Po zmianie: V.2) Przed zmianą: V.3) wyróżnia główne minerały skałotwórcze, klasyfikuje skały, przedstawia genezę skał magmowych, osadowych i przeobrażonych; Po zmianie: V.3) Przed zmianą: V.8) dostrzega prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk i procesów geologicznych na Ziemi, wykorzystując technologie geoinformacyjne; Po zmianie: V.7) Przed zmianą: V.10) analizuje podczas zajęć w terenie odkrywkę geologiczną i wnioskuje na jej podstawie o przeszłości geologicznej obszaru; Po zmianie: V.9)	2) charakteryzuje najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi (fałdowania, zlodowacenia, rozwój świata organicznego i jego wymieranie) oraz odtwarza je na podstawie analizy profilu geologicznego; 3) klasyfikuje skały, przedstawia genezę skał magmowych, osadowych i przeobrażonych; 4) charakteryzuje zjawiska wietrzenia fizycznego i chemicznego, krasowienia oraz opisuje produkty i formy powstałe w wyniku tych procesów; 5) wykazuje wpływ czynników przyrodniczych i działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe i podaje sposoby zapobiegania im oraz minimalizowania ich następstw; 6) przedstawia przykłady ograniczeń w zakresie zagospodarowania terenu wynikające z budowy geologicznej podłoża, rzeźby i grawitacyjnych ruchów masowych; 7) dostrzega prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk i procesów geologicznych na Ziemi; 8) wyjaśnia wpływ procesów geologicznych na powstanie głównych struktur tektonicznych i ukształtowanie powierzchni Ziemi na wybranych przykładach; 9) analizuje fotografię odkrywki geologicznej i wnioskuje na jej podstawie o przeszłości geologicznej obszaru.
	Przed zmianą: VI.1) rozpoznaje typ gleby i wnioskuje o przebiegu procesu glebotwórczego na podstawie obserwacji profilu glebowego podczas zajęć w terenie; VI.2) ocenia przydatność rolniczą wybranych typów gleb na świecie. Po zmianie: VI.1)	VI. Gleby: profil glebowy, przydatność rolnicza. Zdający: 1) rozpoznaje typ gleby i wnioskuje o przydatności rolniczej na podstawie profilu glebowego.

	Przed zmianą: VII.2) wyjaśnia rolę ważniejszych międzynarodowych organizacji w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym różnych regionów świata, w tym znaczenie Unii Europejskiej w przemianach społeczno-gospodarczych państw zintegrowanych; Po zmianie: VII.2) Przed zmianą: VII.3) wyjaśnia przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych w wybranych regionach świata oraz ich wpływ na zmiany granic państw, migracje ludności, struktury społeczne, gospodarkę i środowisko przyrodnicze; Po zmianie: VII.3)	VII. Współpraca i konflikty: sieć powiązań postkolonialnych, organizacje współpracy politycznej, społecznej i gospodarczej, przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych. Zdający: 1) wykazuje wpływ dawnych systemów kolonialnych na współczesną sieć powiązań politycznych, gospodarczych i kulturowych państw; 2) wyjaśnia rolę ważniejszych międzynarodowych organizacji w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym Europy, w tym znaczenie Unii Europejskiej w przemianach społeczno-gospodarczych państw zintegrowanych; 3) wyjaśnia przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych w Europie, Zakaukaziu i na Bliskim Wschodzie oraz ich wpływ na zmiany granic państw, migracje ludności, struktury społeczne, gospodarkę i środowisko przyrodnicze.
1) charakteryzuje strukturę językową ludności świata oraz wyjaśnia proces upowszechniania się wybranych języków na świecie i podaje jego konsekwencje; 3) rozumie, na czym polega kulturowe postrzeganie przestrzeni przez człowieka oraz na podstawie materiałów źródłowych analizuje różnice w jej postrzeganiu w różnych kręgach kulturowych;	Przed zmianą: VIII. Zróżnicowanie struktur społecznych i procesów urbanizacyjnych: struktury językowe i wykształcenia, kulturowe postrzeganie przestrzeni, zwartość socjoetniczna, fazy urbanizacji, procesy metropolizacji, typy fizjonomiczne i funkcje miast, formy zespołów miejskich. Po zmianie: VIII.	VIII. Zróżnicowanie struktur społecznych i procesów urbanizacyjnych: struktura wykształcenia, zwartość socjoetniczna, fazy urbanizacji, procesy metropolizacji, typy fizjonomiczne i funkcje miast, formy zespołów miejskich. Zdający: 1) analizuje zróżnicowanie struktury wykształcenia ludności na świecie i wykazuje jej związek z poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego; 2) dyskutuje na temat problemów państw o różnej strukturze etnicznej (zwartości socjoetnicznej); 3) wyróżnia fazy urbanizacji oraz charakteryzuje procesy metropolizacji;

	Przed zmianą: VIII.6) identyfikuje funkcje, typy fizjonomiczne miast i formy zespołów miejskich na świecie, wiąże typy fizjonomiczne miast z kręgami cywilizacyjnymi oraz poziomem rozwoju gospodarczego państw. Po zmianie: VIII.4)	4) identyfikuje funkcje, typy fizjonomiczne miast i formy zespołów miejskich na świecie.
		IX. Struktura gospodarki i tendencje rozwoju gospodarczego: klasyfikacja gospodarki, związki usług i działalności przemysłowej, zmiany w strukturze i sektorach gospodarki. Zdający: 1) stosuje w analizach gospodarczych Polską Klasyfikację Działalności (PKD); 2) dostrzega zacieranie się granic między sektorem przemysłowym i usługowym na przykładzie budownictwa oraz działalności firm informatycznych; 3) wykazuje wpływ procesu globalizacji i rozwoju nowych technologii na zmiany w zatrudnieniu według sektorów gospodarki oraz przemiany wewnątrzsektorowe na wybranych przykładach.
3) identyfikuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin uprawnych modyfikowanych genetycznie i wyjaśnia rozmieszczenie obszarów ich upraw; 4) dostrzega dylematy związane z wykorzystaniem roślin modyfikowanych genetycznie.	Przed zmianą: X. Zróżnicowanie gospodarki rolnej: typy rolnictwa i główne regiony rolnicze na świecie, rolnictwo uprzemysłowione a rolnictwo ekologiczne, uprawy roślin modyfikowanych genetycznie. Po zmianie: X.	X. Zróżnicowanie gospodarki rolnej: typy rolnictwa i główne regiony rolnicze na świecie, rolnictwo uprzemysłowione a rolnictwo ekologiczne. Zdający: 1) charakteryzuje różne typy rolnictwa, przedstawia ich uwarunkowania oraz wyróżnia główne cechy regionów rolniczych na świecie; 2) przedstawia zasady rolnictwa ekologicznego, wykazuje różnice między rolnictwem uprzemysłowionym i rolnictwem ekologicznym oraz przedstawia ich wady i zalety.
	Przed zmianą: XI.4) przedstawia czynniki rozwoju budownictwa oraz jego rolę	XI. Przemiany sektora przemysłowego i budownictwa: czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii,

	w gospodarce na przykładzie wybranych państw świata i Polski; Po zmianie: XI.4)	obszary koncentracji przemysłu, rozwój i rola budownictwa w gospodarce. Zdający: 1) na wybranych przykładach wykazuje różnice między czynnikami lokalizacji przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii oraz wyjaśnia zmiany znaczenia tych czynników w procesie rozwoju cywilizacyjnego; 2) wskazuje obszary koncentracji przemysłu (ważniejsze ośrodki przemysłowe, technopolie, okręgi) na świecie i w Polsce oraz wyjaśnia istotę i rolę klastrów w budowie gospodarki opartej na wiedzy; 3) wyjaśnia zmiany struktury przestrzennej przemysłu tradycyjnego i zaawansowanych technologii na świecie oraz określa udział Polski w tych zmianach; 4) przedstawia czynniki rozwoju budownictwa oraz jego rolę w gospodarce na przykładzie Polski; 5) podaje argumenty przemawiające za potrzebą zharmonizowania stylu budownictwa z istniejącym krajobrazem przyrodniczym i kulturowym.
2) wykazuje rolę telekomunikacji w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego;	Przed zmianą: XII.4) wykazuje znaczenie usług finansowych w rozwoju innych sektorów gospodarki oraz wskazuje główne centra finansowe na świecie; Po zmianie: XII.3)	XII. Rola tradycyjnych i nowoczesnych usług w rozwoju społeczno-gospodarczym: transport, łączność, usługi edukacyjne, badawczo-rozwojowe, finansowe i turystyczne. Zdający: 1) wykazuje na podstawie danych statystycznych i map tematycznych zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach na świecie i w Polsce; 2) identyfikuje prawidłowości dotyczące przestrzennego zróżnicowania dostępności do usług edukacyjnych oraz nakładów na prace badawczo-rozwojowe na świecie; 3) wskazuje główne centra finansowe na świecie; 4) wyróżnia rodzaje usług turystycznych oraz wyjaśnia przyczyny i skutki społeczno-kulturowe i gospodarcze szybkiego ich rozwoju na świecie;

		5) analizuje mapę miejsc pielgrzymkowych na świecie i w Polsce oraz dostrzega wartości przestrzeni „miejsc świętych”.
		XIII. Związki między elementami środowiska przyrodniczego na wybranych obszarach Polski: gór, wyżyn, nizin, pojezierzy i pobraży. Zdający: 1) przedstawia cechy rzeźby i wyjaśnia wpływ procesów wewnętrznych i zewnętrznych na ukształtowanie powierzchni głównych jednostek fizycznogeograficznych Polski; 2) porównuje środowisko przyrodnicze Tatr Zachodnich i Wysokich oraz wykazuje związki między jego elementami; 3) przedstawia specyficzne cechy środowiska przyrodniczego Sudetów, Gór Świętokrzyskich i Bieszczad oraz identyfikuje przyczyny istniejących różnic; 4) przedstawia wpływ skał węglanowych i lessowych wyżyn Polski na elementy środowiska przyrodniczego; 5) wyjaśnia wpływ lądolodu na środowisko przyrodnicze pojezierzy i nizin oraz porównuje rzeźbę młodoglacjalną i staroglacjalną; 6) wykazuje związki między elementami środowiska przyrodniczego Żuław Wiślanych; 7) charakteryzuje zróżnicowanie rzeźby pobraża Bałtyku oraz porównuje cechy i wyjaśnia genezę wybrzeża niskiego i wysokiego.
2) podaje ważniejsze czynniki kształtujące wybrane krajobrazy;	3) wyróżnia główne funkcje krajobrazów;	5) przedstawia rolę turystyki i krajoznawstwa w poznawaniu zróżnicowania i piękna krajobrazów przyrodniczych i kulturowych Polski
		XIV. Zróżnicowanie krajobrazowe Polski: krajobraz wód powierzchniowych, bagienno-łukowy, leśny, górski ponad granicą lasu, rolniczy – wiejski, podmiejski i rezydencjalny, małomiasteczkowy, wielkich miast, przemysłowy, górniczy, komunikacyjny. Zdający: 1) rozpoznaje na podstawie materiałów źródłowych (map, fotografii naziemnych i lotniczych, obrazów

oraz ich promowaniu w kraju i za granicą		satelitarnych) rodzaj pokrycia terenu i wyróżnia główne cechy wybranych krajobrazów w Polsce: krajobraz wód powierzchniowych (np. Wielkie Jeziora Mazurskie), leśny (np. Puszcza Białowieska), bagienno-łąkowy (np. Biebrzański Park Narodowy), górski ponad granicą lasu (np. Karkonosze), rolniczy – wiejski (np. Roztocze), podmiejski i rezydencjalny (np. miejscowości podwarszawskie), małomiasteczkowy (np. Tykocin), wielkich miast (np. Poznań), przemysłowy (np. Dąbrowa Górnicza – obszar kombinatu metalurgicznego), górniczy (np. obszar kopalni Bełchatów), komunikacyjny (np. węzeł transportowy komunikacyjny Kraków – Balice); 2) dokonuje oceny wartości przyrodniczych i kulturowych oraz stanu zachowania krajobrazu (harmonijny, przekształcony, zdegradowany); 3) podaje przykłady działań służących zachowaniu walorów krajobrazów przyrodniczych i kulturowych, zapobieganiu ich degradacji oraz promowaniu ich w kraju i za granicą.
1) przedstawia zróżnicowanie etnograficzne Polski; 7) przedstawia regionalne zróżnicowanie zaangażowania w działalność organizacji społecznych w Polsce; 8) analizuje przestrzenne zróżnicowanie preferencji wyborczych Polaków, wykorzystując technologie geoinformacyjne i dyskutuje nad przyczynami tego zróżnicowania; 9) dostrzega wartość partycypacji społecznej w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, w tym poprawy jakości życia;	Przed zmianą: XV. Zróżnicowanie społeczno-kulturowe Polski: regiony etnograficzne, poziom życia, zachowania prokreacyjne Polaków, zalety i wady życia na wsi i w mieście, cechy miast, zaangażowanie w działalność społeczną, preferencje wyborcze, partycypacja społeczna, ubóstwo, wykluczenie i solidarność społeczna. Po zmianie: XV. Przed zmianą: XV.4) dyskutuje na temat zalet i wad życia na wsi i w miastach różnej	XV. Zróżnicowanie społeczno-kulturowe Polski: poziom życia, zachowania prokreacyjne Polaków, zalety i wady życia na wsi i w mieście, cechy miast, ubóstwo, wykluczenie i solidarność społeczna. Zdający: 1) porównuje poziom życia ludności (w zakresie stanu środowiska, warunków mieszkaniowych, infrastruktury komunalnej, dostępu do kultury, oświaty i ochrony zdrowia) w wybranych regionach Polski; 2) analizuje zróżnicowanie przestrzenne zachowań prokreacyjnych Polaków i wykazuje ich związek z uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi i polityką prorodzinną państwa; 3) dyskutuje na temat zalet i wad życia na wsi i w miastach różnej wielkości;

	wielkości oraz w wybranych regionach; Po zmianie: XV.3) Przed zmianą: XV.6) identyfikuje cechy indywidualne wybranych miast w Polsce, określa, na czym polega ich genius loci oraz główne przyczyny różnicowania poczucia więzi z miastem; Po zmianie: XV.5)	4) dostrzega problem gettoizacji przestrzeni miasta, jego przyczyny i konsekwencje; 5) identyfikuje cechy indywidualne wybranych miast w Polsce oraz określa, na czym polega ich genius loci; 6) analizuje dane dotyczące regionalnego różnicowania ubóstwa, formułuje i weryfikuje hipotezy dotyczące jego przyczyn, proponuje działania na rzecz ograniczania biedy i wykluczenia społecznego w Polsce oraz wykazuje znaczenie solidarności społecznej w rozwiązywaniu tego problemu.
2) analizuje dostępność i ocenia jakość wybranych usług (np. edukacyjnych, zdrowotnych, rekreacyjnych, handlowych) w najbliższej okolicy (ulicy, dzielnicy miasta, wsi) na podstawie badań terenowych z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety; 3) na podstawie zebranych danych statystycznych oraz przeprowadzonych wywiadów identyfikuje czynniki kształtujące poziom bezrobocia we własnej miejscowości i odnosi go do poziomu bezrobocia we własnym regionie i w Polsce; 4) na podstawie obserwacji oraz dostępnych materiałów źródłowych (np. miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, geoportalu, zdjęć satelitarnych) wyróżnia główne funkcje i dokonuje oceny zagospodarowania terenu wokół szkoły;	Przed zmianą: XVI.1) wykorzystując dane pozyskane w trakcie badań terenowych, analizuje wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia oraz przedstawia wyniki tych analiz w postaci prezentacji lub posteru; Po zmianie: XVI.1) Przed zmianą: XVI.5) wykorzystując dane GUS oraz narzędzia GIS, analizuje i wyjaśnia strukturę użytkowania gruntów rolnych na terenach wiejskich lub gruntów zabudowanych i urbanizowanych na terenach miejskich własnego regionu; Po zmianie: XV.2)	XVI. Elementy przestrzeni geograficznej i relacje między nimi – analiza wybranych przykładów w skali regionalnej i lokalnej na podstawie materiałów źródłowych. Zdający: 1) analizuje wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia; 2) analizuje i wyjaśnia strukturę użytkowania gruntów rolnych na terenach wiejskich; 3) na podstawie współczesnych i archiwalnych map oraz fotografii prezentuje i wyjaśnia zmiany układu przestrzennego i wyglądu zabudowy wybranego terenu.

7) wyszukuje informacje na temat rewitalizacji zdegradowanych obszarów zurbanizowanych i przemysłowych, przedstawia jej cele oraz proponuje działania rewitalizacyjne w wybranej miejscowości własnego regionu; 8) dokonuje analizy mocnych i słabych stron miejscowości zamieszkania lub dzielnicy dużego miasta oraz zagrożeń i szans jej rozwoju.	Przed zmianą: XV.6) na podstawie obserwacji terenowych, współczesnych i archiwalnych map oraz fotografii prezentuje i wyjaśnia zmiany układu przestrzennego i wyglądu zabudowy wybranego terenu we własnej miejscowości; Po zmianie: XV.3)	
		XVII. Strefowość środowiska przyrodniczego na Ziemi: strefowość zjawisk przyrodniczych, specyfika środowiska przyrodniczego w strefach równikowej, zwrotnikowych, podzwrotnikowych, umiarkowanych i polarnych, współzależność elementów środowiska przyrodniczego, astrefowe czynniki przyrodnicze modyfikujące zjawiska strefowe. Zdający: 1) identyfikuje prawidłowości dotyczące zróżnicowania środowiska przyrodniczego na Ziemi; 2) wyjaśnia strefowe występowanie zjawisk przyrodniczych; 3) przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego stref od równikowej do polarnych; 4) identyfikuje na przykładach współzależności elementów środowiska przyrodniczego w strefach od równikowej do polarnych; 5) wyjaśnia wpływ astrefowych czynników przyrodniczych na modyfikowanie zjawisk strefowych na Ziemi.
	Przed zmianą: XVIII.10) uzasadnia znaczenie georóżnorodności oraz bioróżnorodności i podaje przykłady działań na rzecz ich ochrony.	XVIII. Problemy środowiskowe współczesnego świata: tropikalne cyklony, trąby powietrzne, sztormy, powodzie, tsunami, erozja gleb, wulkanizm, wstrząsy sejsmiczne, powstawanie lejów krasowych, zmiany klimatu, pustoszczenie,

	Po zmianie: XVIII.10)	zmiany zasięgu lodowców, ograniczone zasoby wody na Ziemi, zagrożenia georóżnorodności i bioróżnorodności. Zdający: 1) wyjaśnia powstawanie geozagrożeń meteorologicznych i klimatycznych (tropikalne cyklony, trąby powietrzne, pustynnienie, zmiany klimatu); 2) wyjaśnia powstawanie sztormów, powodzi i tsunami; 3) przedstawia genezę i skutki geologicznych zagrożeń (wulkanizm, trzęsienia ziemi, powstawanie lejów krasowych); 4) wskazuje na mapie regiony występowania geozagrożeń i podaje przykłady działań ograniczających ich skutki; 5) podaje przyrodnicze i antropogeniczne przyczyny intensywnej erozji gleb oraz prezentuje sposoby jej zapobiegania na wybranych przykładach; 6) wykorzystuje zdjęcia satelitarne i lotnicze oraz technologie geoinformacyjne do lokalizowania i określania zasięgu katastrof przyrodniczych; 7) dyskutuje na temat wpływu deforestacji i innych czynników na zmiany klimatu na Ziemi oraz proponuje działania służące ograniczaniu tych zmian; 8) wskazuje na mapach obszary współcześnie zlodzone i ocenia wpływ zmian klimatycznych na zasięg pokrywy lodowej; 9) identyfikuje przyczyny przyrodnicze i antropogeniczne ograniczonych zasobów wodnych w wybranych regionach świata i proponuje działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą; 10) uzasadnia znaczenie georóżnorodności oraz bioróżnorodności.
--	----------------------------------	---

4) przedstawia zmiany znaczenia czynników przyrodniczych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów w przeszłości i współcześnie oraz dyskutuje na temat ich roli w przyszłości.	Przed zmianą: XIX. Uwarunkowania przyrodnicze gospodarczej działalności człowieka na przykładzie wybranych obszarów: związki rolnictwa z klimatem, ukształtowaniem powierzchni, żyznością gleb i zasobami wodnymi, związek przemysłu i struktury towarowej handlu zagranicznego z zasobami surowców mineralnych, sposoby pokonywania przez człowieka przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej, zmiany znaczenia środowiska przyrodniczego w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów. Po zmianie: XIX.	XIX. Uwarunkowania przyrodnicze gospodarczej działalności człowieka na przykładzie wybranych obszarów: związki rolnictwa z klimatem, ukształtowaniem powierzchni, żyznością gleb i zasobami wodnymi, związek przemysłu i struktury towarowej handlu zagranicznego z zasobami surowców mineralnych, sposoby pokonywania przez człowieka przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej. Zdający: 1) wykazuje związki kierunków produkcji rolnej, w tym struktury upraw i chowu zwierząt, z klimatem, ukształtowaniem powierzchni, żyznością gleb i zasobami wodnymi; 2) wyjaśnia związki między występowaniem surowców mineralnych a kierunkami rozwoju przemysłu i strukturą towarową handlu zagranicznego; 3) prezentuje przykłady sposobów pokonywania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej człowieka i ocenia ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju.
2) przedstawia i ocenia skutki (polityczne, społeczne i gospodarcze) przemian ustrojowych i gospodarczych w Europie i krajach byłego ZSRR po 1989 r.; 4) charakteryzuje nowe wyzwanie dla świata, jakim jest terroryzm oraz podaje jego główne przyczyny oraz skutki społeczno-kulturowe, gospodarcze i polityczne ze szczególnym uwzględnieniem Europy;	Przed zmianą: XX. Problemy polityczne współczesnego świata: współczesne zmiany na mapie politycznej świata, przemiany systemowe w Europie, funkcjonowanie Unii Europejskiej, przyczyny i skutki terroryzmu, relacje między cywilizacją zachodnią i cywilizacją islamu Po zmianie: XX. Przed zmianą: XX.1) przedstawia najnowsze zmiany na mapie politycznej świata oraz	XX. Problemy polityczne współczesnego świata: współczesne zmiany na mapie politycznej świata, funkcjonowanie Unii Europejskiej. Zdający: 1) przedstawia najnowsze zmiany na mapie politycznej świata; 2) dyskutuje na temat głównych problemów funkcjonowania Unii Europejskiej. 5) przedstawia cechy kulturowe cywilizacji zachodniej i cywilizacji islamu, dokonuje ich porównania oraz podaje czynniki kształtujące relacje między nimi.

	charakteryzuje główne problemy państw świata utworzonych w XXI w.; Po zmianie: XX.1)	
5) przedstawia problem handlu ludźmi, niewolnictwa i wykorzystywania pracy dzieci na świecie jako przestępczy problem globalny i wyjaśnia negatywny wpływ tych zjawisk na rozwój społeczny i gospodarczy państw; 7) identyfikuje współczesne przykłady prześladowań na tle religijnym, w tym noszące znamiona ludobójstwa;	Przed zmianą: XXI. Wybrane problemy społeczne współczesnego świata: problemy demograficzne, skutki migracji, problemy uchodźstwa, handel ludźmi na świecie, niewolnictwo, wykorzystywanie pracy dzieci i pracowników w krajach o niskich kosztach pracy, bezrobocie, prześladowania religijne i nietolerancja. Po zmianie: XXI.	XXI. Wybrane problemy społeczne współczesnego świata: problemy demograficzne, skutki migracji, problemy uchodźstwa, bezrobocie, nietolerancja. Zdający: 1) charakteryzuje problemy demograficzne w skali globalnej i krajowej (starzenie demograficzne, eksplozja ludnościowa, migracje, uchodźstwo), podając ich przyczyny oraz skutki; 2) formułuje hipotezy dotyczące wpływu procesów starzenia się ludności na życie społeczne i gospodarkę, ze szczególnym uwzględnieniem Europy; 3) wyróżnia problemy związane z migracjami (dobrowolnymi i przymusowymi) i uchodźstwem ludności w skali globalnej i krajowej; 4) klasyfikuje migracje oraz charakteryzuje przebieg ważniejszych fal migracyjnych historycznych i współczesnych na świecie; 5) analizuje przyczyny i skutki bezrobocia w regionach wysoko i słabo rozwiniętych ze szczególnym uwzględnieniem problemu bezrobocia wśród ludzi młodych; 6) uzasadnia potrzebę przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji na świecie oraz przedstawia przykłady wpływu wykluczania grup ludności na życie społeczne i gospodarcze państw.
2) porównuje i wyjaśnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych oraz	Przed zmianą: XXII.3) analizuje poziom zaspokojenia potrzeb żywieniowych mieszkańców	XXII. Zróżnicowanie jakości życia człowieka w wybranych regionach i krajach świata: potrzeby żywieniowe, zagrożenie życia, rozmieszczenie

omawia skutki głodu rzeczywistego i utajonego;	różnych regionów świata, formułuje i weryfikuje hipotezy dotyczące przyczyn tego zróżnicowania oraz podaje propozycje ograniczenia zjawiska głodu i niedożywienia na świecie; XXII.4) przedstawia różne przyczyny zagrożenia życia w wybranych regionach świata, w tym związane z rozprzestrzenianiem się chorób, niskim poziomem ochrony zdrowia i degradacją środowiska; XXII.5) identyfikuje prawidłowości w zakresie rozmieszczenia najbardziej rozpowszechnionych chorób na świecie; XXII.6) dokonuje oceny poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w wybranych regionach świata na podstawie samodzielnie opracowanych kryteriów; XXII.7) dyskutuje na temat przyczyn i skutków zróżnicowania poziomu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych w wybranych regionach świata; Po zmianie: XXII.1 – XXII.3)	chorób, poczucie bezpieczeństwa, potrzeby edukacyjne. Zdający: 1) rozumie pojęcie jakości życia człowieka oraz formułuje hipotezy dotyczące przyczyn jego zróżnicowania na świecie; 2) analizuje i wyjaśnia zróżnicowanie poziomu zaspokojenia potrzeb żywieniowych, poczucia bezpieczeństwa i potrzeb edukacyjnych oraz przyczyn zagrożenia życia, w tym związanych z rozprzestrzenianiem się chorób, niskim poziomem ochrony zdrowia i degradacją środowiska na świecie; 3) przedstawia konsekwencje zróżnicowania jakości życia człowieka w różnych regionach i krajach świata.
5) przedstawia problem zadłużenia krajów i obywateli na przykładach państw wysoko i słabo rozwiniętych; 6) poddaje refleksji problem wpływu konsumpcjonizmu, pracoholizmu i presji gospodarczej związanej	Przed zmianą: XXIII. Problemy gospodarcze współczesnego świata: dysproporcje w rozwoju krajów i ich skutki, wpływ korporacji transnarodowych na społeczeństwo i gospodarkę w skali	XXIII. Problemy gospodarcze współczesnego świata: dysproporcje w rozwoju krajów i ich skutki, wpływ korporacji transnarodowych na społeczeństwo i gospodarkę w skali lokalnej i regionalnej, problem zadłużenia krajów świata. Zdający:

z maksymalizacją zysków na zdrowie i życie człowieka oraz jego więzi rodzinne.	lokalnej i regionalnej, problem zadłużenia krajów świata i obywateli. Po zmianie: XXIII.	1) wskazuje na mapie świata najbiedniejsze i najbogatsze państwa oraz charakteryzuje ich główne problemy społeczno-gospodarcze, w tym problem zadłużenia; 2) identyfikuje przyczyny przyrodnicze, historyczne, społeczne, gospodarcze i polityczne dysproporcji rozwoju regionów świata i państw oraz przedstawia skutki tych nierówności; 3) podaje przykłady działań dążących do zmniejszania dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata oraz dokonuje ich krytycznej oceny; 4) ocenia wpływ korporacji transnarodowych na społeczeństwa, gospodarki i środowisko przyrodnicze państw i regionów świata.
---	---	---

Dlaczego wprowadzono zmiany w wymaganiach obowiązujących na egzaminie maturalnym w 2023 r i 2024 r.?

Przyczyną zmian w wymaganiach było wprowadzenie nauczania zdalnego wskutek epidemii COVID-19. W takiej formule pracy na lekcjach nie było możliwości omówienia wszystkich wymagań podstawy programowej z równą szczegółowością.

Jakie kryteria przyjęto podczas określania zakresu maturalnych wymagań egzaminacyjnych z geografii na poziomie rozszerzonym?

Niektóre dotąd obowiązujące wymagania szczegółowe z podstawy programowej geografii zostały usunięte lub uproszczone.

Przyjęto, że wprowadzane zmiany powinny dotyczyć wymagań szczegółowych, które:

- były trudne w realizacji podczas nauki zdalnej, np. wymagały obserwacji w terenie,
- mają charakter faktograficzny o szerokim zakresie wymagań,
- są w dużym stopniu zbieżne z treściami nauczania w zakresie podstawowym i rozszerzonym.

Np.

- z zakresu podstawowego usunięto wymagania z szerokiego zakresu: ... *budowa Wszechświata* i zawężono je do Układu Słonecznego,
- w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej w zakresie rozszerzonym w dziale VI. *Pedosfera i biosfera* zawężono wymagania i usunięto zapisy dotyczące przebiegu procesu glebotwórczego,
- zagadnienie kolonializmu występujące w podstawie programowej na poziomie podstawowym w dziale VII.2) i VII.3) usunięto, ale pozostawiono umiejętność w zakresie rozszerzonym w dziale VII.1) *wykazuje wpływ dawnych systemów kolonialnych na współczesną sieć powiązań politycznych, gospodarczych i kulturowych państw*,
- zawężono wyjaśnianie współczesnych konfliktów zbrojnych do obszarów Europy, Zakaukazia i Bliskiego Wschodu,
- usunięto zagadnienia odnoszące się do charakterystyki struktury językowej ludności świata, gdyż ten obszar tematyczny jest zbyt szeroki do opanowania w krótszym okresie nauki szkolnej.

Co NIE ULEGNIE ZMIANIE na egzaminie maturalnym z geografii na poziomie rozszerzonym w 2023 i 2024 r. w porównaniu z dotychczasowymi egzaminami?

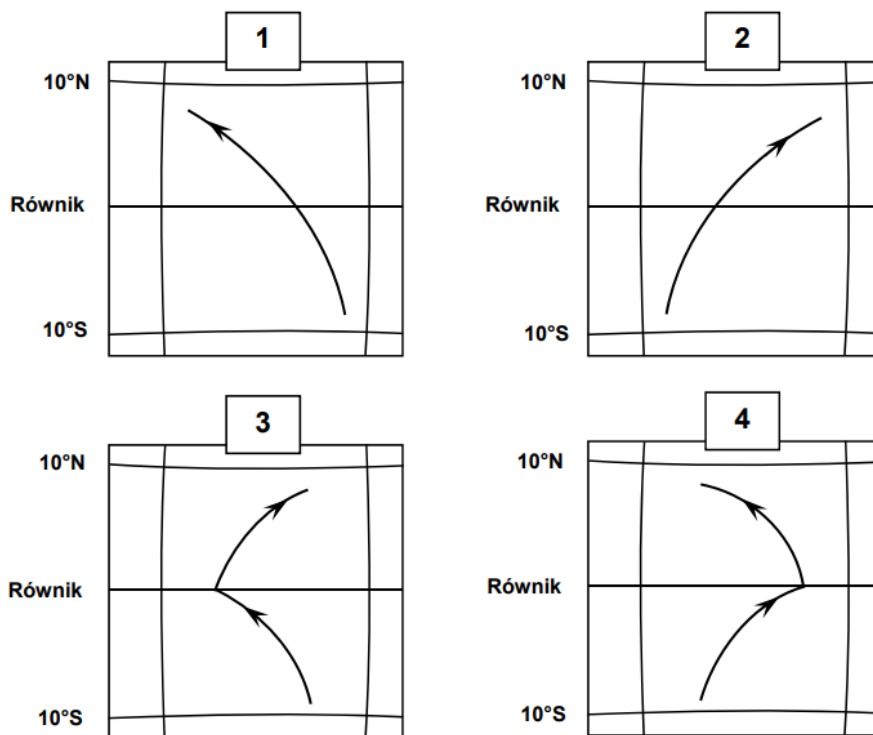
- Porównywalna do lat ubiegłych będzie liczba zadań w arkuszu egzaminacyjnym.
- Zdający za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań będzie mógł uzyskać, tak jak dotychczas, 60 punktów.
- Nie zmieni się czas przeznaczony na rozwiązanie zadań, który wynosi 180 minut.

Wymagania egzaminacyjne, podobnie jak obowiązująca dotąd podstawa programowa kształcenia ogólnego, zachowują kumulatywność wymagań, co oznacza, że wiadomości i umiejętności kształcone na wcześniejszych etapach edukacyjnych, obowiązują na etapach późniejszych. Zatem na egzaminie maturalnym w 2023 r. mogą wystąpić zadania odwołujące się do wymagań z III etapu kształcenia.

Przykłady zadań sprawdzających wymagania szczegółowe, które nie będą obowiązywały na egzaminie maturalnym z geografii w 2023 r i 2024 r.

Przykład 1.

Masa powietrza przemieściła się w dolnej troposferze z półkuli południowej na północną. Tylko na jednym z czterech poniższych rysunków przedstawiono poprawnie jej kierunek skorygowany siłą Coriolisa.

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Kierunek masy powietrza, która w dolnej troposferze przemieściła się z półkuli południowej na północną, przedstawiono poprawnie na rysunku oznaczonym numerem

A. 1.

B. 2.

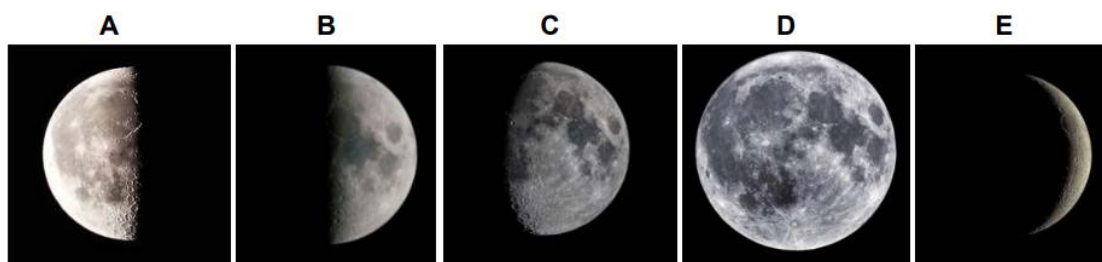
C. 3.

D. 4.

Zadanie odnosi się do **siły Coriolisa** jako następstwa ruchu obrotowego Ziemi, której znajomość nie będzie wymagana na egzaminie maturalnym z geografii w roku szkolnym 2022/2023.

Przykład 2.

Na fotografiach A–E przedstawiono wybrane fazy Księżyca, obserwowane z północnej półkuli Ziemi.

Na podstawie: www.webexhibits.org

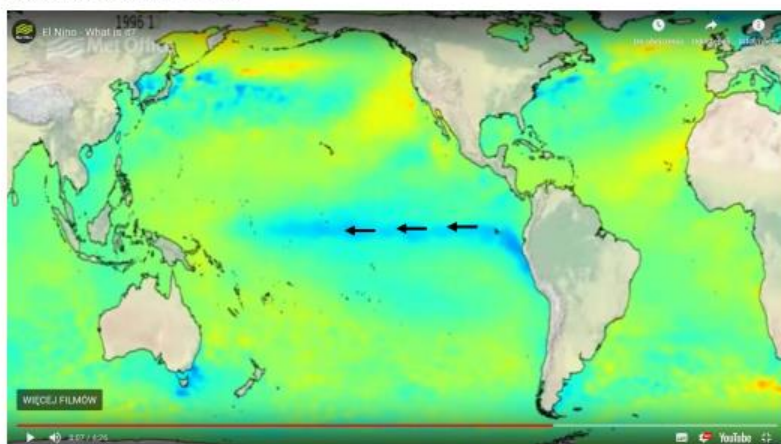
Spośród A–E zamieszczonych we wstępie wybierz i wpisz w odpowiednie miejsca litery oznaczające fazy Księżyca, w czasie których na Ziemi występują największe i najmniejsze pływy. Wyjaśnij, w jaki sposób te fazy Księżyca wpływają na wielkość pływów.

Na egzaminie w roku szkolnym 2022/2023 nie będzie wymagana znajomość oddziaływania Księżyca i Słońca na powstawanie pływów.

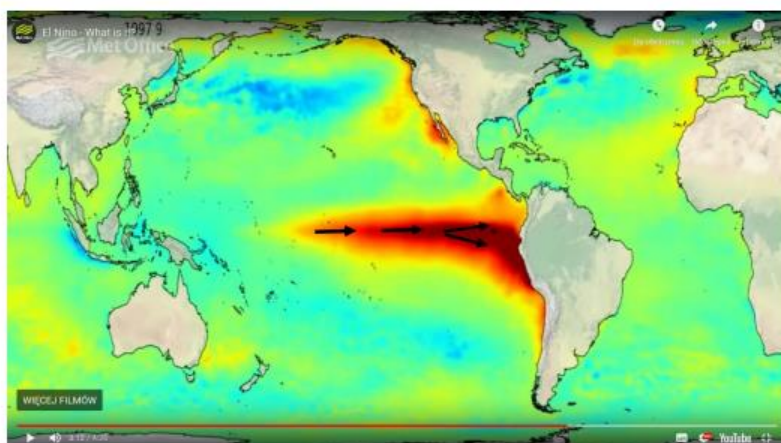
Przykład 3.

Poniżej zamieszczono dwa kadry z filmu o zjawisku El Niño, na których przedstawiono zmiany temperatury powierzchniowych wód Oceanu Spokojnego i kierunki przemieszczania się mas wody na tym oceanie. Kadr nr 1. Typowa cyrkulacja mas wody na Oceanie Spokojnym z zimnymi wodami u zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej oraz cieplejszymi wodami u wschodnich wybrzeży Australii i Oceanii.

Kadr nr 1. Typowa cyrkulacja mas wody na Oceanie Spokojnym z zimnymi wodami u zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej oraz cieplejszymi wodami u wschodnich wybrzeży Australii i Oceanii.

Kadr nr 2. Cyrkulacja charakterystyczna dla zjawiska El Niño w strefie okołorównikowej u zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej i wschodnich wybrzeży Australii i Oceanii.

Na podstawie: www.metoffice.gov.uk

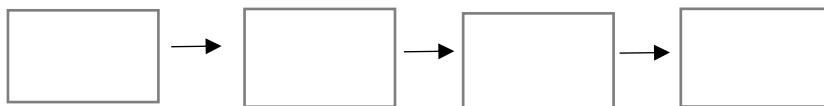
Uzupełnij poniższy schemat, tak aby ilustrował w kolejności zjawiska i procesy, które doprowadziły do powstania El Niño i jego skutków na obszarze przedstawionym w kadrze nr 2. Wpisz we właściwe miejsca odpowiednie litery.

A. Nad ciepłą wodą występują silne ruchy konwekcyjne powietrza, co skutkuje powstawaniem chmur przynoszących intensywne opady przemieszczające się w rejonie równikowego obszaru Oceanu Spokojnego z zachodu ku wybrzeżom Ameryki Południowej.

B. Pasat słabnie i następuje przemieszczanie się ogromnych mas ciepłej wody z zachodu na wschód (aż po wybrzeże Peru i Chile). Upwelling u wybrzeży Ameryki Południowej zanika, gdyż warstwa ciepłej wody przepływa nad wodą chłodniejszą i nie pozwala jej wypłynąć na powierzchnię.

C. W suchych regionach wybrzeża Ameryki Południowej obserwuje się wielodniowe ulewę, powstają powodzie i lawiny błotne. Zaczyna też brakować ryb w dotychczas zasobnych łowiskach. W rejonie wysp Indonezji i Oceanii występują susze.

D. Ciśnienie atmosferyczne we wschodniej części równikowego Oceanu Spokojnego staje się anomalnie niskie, a w części zachodniej, m.in. w rejonie Oceanii, anomalnie wysokie.

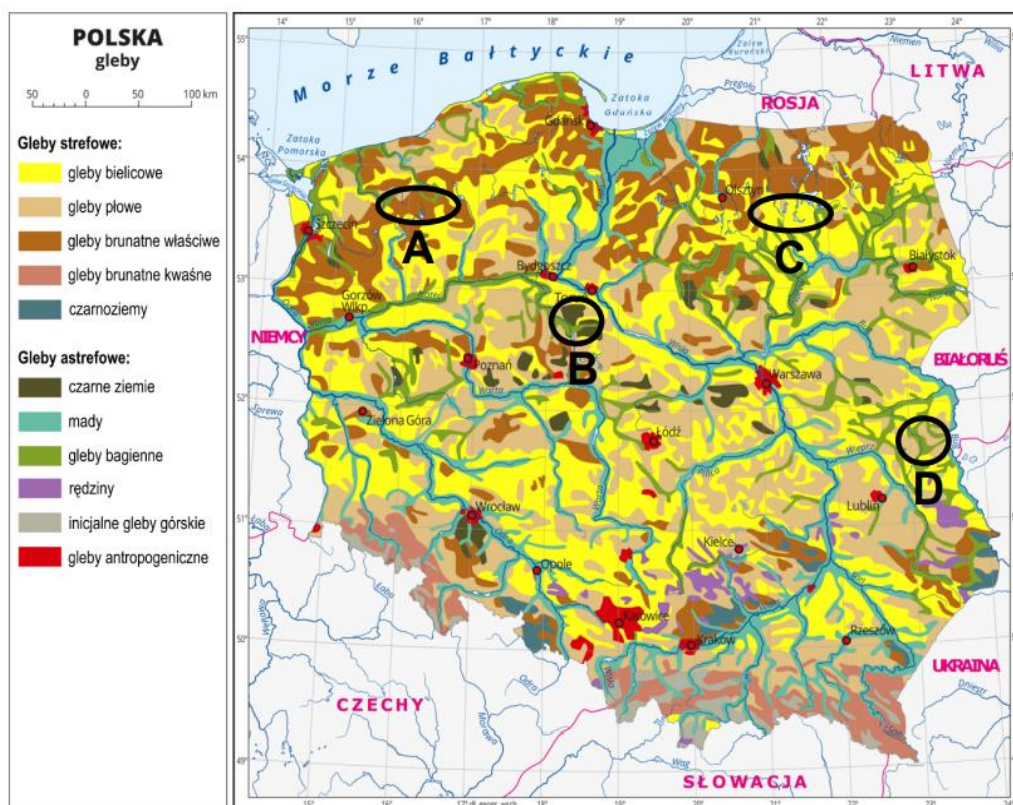

Zadanie wykracza poza wymagania egzaminacyjne obowiązujące w roku szkolnym 2022/2023, gdyż dotyczy usuniętego wymagania z zakresu rozszerzonego:

1) wyjaśnia mechanizm falowania wód morskich i **upwellingu** oraz wpływ mechanizmu **ENSO** na środowisko geograficzne;

Przykład 4.

Na mapie przedstawiono rozmieszczenie głównych typów gleb w Polsce, a literami A–D oznaczono wybrane obszary występowania niektórych gleb.

Na podstawie: www.epodreczniki.pl

Przyporządkuj każdemu z obszarów oznaczonych na mapie literami A–D po jednej informacji dobranej z podanych poniżej oznaczonych numerami od 1 do 5. Wpisz poniżej obok liter właściwy numer.

1. Obszar o dużej przepuszczalności gleb wynikającej z obecności piasków na obszarach sandrów.
2. Obszar gleb o słabo wykształconym profilu i niskiej urodzajności.
3. Obszar wyróżniający się spośród zaznaczonych na mapie wysoką glebową retencją wodną i obecnością wapieni w podłożu.
4. Obszar o częstej suszy glebowej, do której przyczyniają się głównie małe roczne sumy opadów atmosferycznych na tym obszarze i niska lesistość.
5. Obszar objęty procesami nasilonej erozji gleb wskutek występowania deniwelacji terenu, do której przyczynił się łądolód.

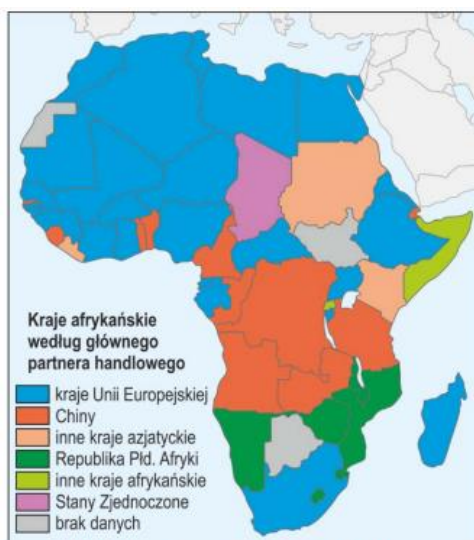
A B C D

Zadanie wykracza poza wymagania egzaminacyjne obowiązujące w roku szkolnym 2022/2023, gdyż dotyczy wymagania z zakresu podstawowego, które zostało usunięte:

1) przedstawia czynniki i **przebieg głównych procesów glebotwórczych** [...];

Przykład 5.

Na mapie przedstawiono głównych partnerów handlowych państw afrykańskich w 2012 r.

Podział polityczny wg stanu na 31 grudnia 2018 r.

Na podstawie: www.blog.sknsz.pl

Uzupełnij tabelę – wpisz nazwy właściwych państw i języków urzędowych.

Państwo w Afryce	Język urzędowy	Główny partner handlowy w 2012 r.
Czad	arabski i	
Demokratyczna Republika Konga		
Zambia		

Zadanie wykracza poza wymagania egzaminacyjne obowiązujące w roku szkolnym 2022/2023, gdyż dotyczy wymagania z zakresu podstawowego, które zostało usunięte:

Zdający: 1) *charakteryzuje **strukturę językową ludności świata** [...]*.

RADY DLA UCZNIÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH SIĘ DO EGZAMINU MATURALNEGO Z GEOGRAFII

- ✓ Formułuj pisemne odpowiedzi pełnymi zdaniami – unikniesz nieдомówień.
- ✓ Przeczytaj ponownie zapisaną odpowiedź i porównaj ją z poleceniem – sprawdź, czy odpowiedź odnosi się do wszystkich wymagań zawartych w poleceniu, np. ile należy wymienić elementów (cech, czynników, przyczyn), do czego się one odnoszą (do środowiska przyrodniczego czy społeczno-ekonomicznego).
- ✓ Nie pisz w pośpiechu. Korzystaj z brudnopisu, który nie jest oceniany.
- ✓ Posługuj się językiem przedmiotowym – używaj terminologii geograficznej.
- ✓ Umiejętność pracy z materiałem źródłowym zamieszczanym w zadaniach możesz doskonalić poprzez ćwiczenia z wykorzystaniem zadań z arkuszy maturalnych z lat 2015–2021 oraz z innych materiałów dostępnych na stronach CKE i OKE.
- ✓ W *Zasadach oceniania odpowiedzi do zadań* z ubiegłych lat, publikowanych na stronach CKE lub OKE, zwróć uwagę na to, jak przydzielane są punkty za poszczególne odpowiedzi. Warto udzielać nawet częściowej odpowiedzi na polecenia.
- ✓ Dyskutuj na lekcjach, wypowiadaj się – rozwiniesz umiejętność argumentacji.
Śledź wydarzenia w kraju i na świecie – świat jest jak otwarty atlas geograficzny, oglądaj atlasy geograficzne, ilustracje i mapy w podręcznikach szkolnych, a jeśli zależy Ci na dobrych wynikach z egzaminu, czytaj artykuły w czasopismach geograficznych.